

СПАСЫЛКІ

1 Стар. 8. Парсіваль, — „Беларускія Ведамасыці”, — 2001-2002, №1(41)

2 Стар. 73.

WEISSRUTHENIEN

Land an den Flüssen, des Krieges Not
Hielt dich zerfleischend umfangen;
Dein Acker blieb leer, es wuchs dir kein Brot,
Der Samann und Schnitter blieb immer der Tod –
Nun ist er nach Osten gegangen.

Du aber liegst noch im Frühlingswind,
Erzitternd im Wechsel der Zeiten;
In deinen Fluren schafft Weib und Kind,
Der Mann führt den Pflug, das Leben beginnt,
Der Zukunft den Grund zu bereiten.

In deine Wälder fällt Sonnenschein
Und goldener Glanz in die Triften,
Ein leises Lächeln stellt wieder sich ein
Und wärmt und fliesst in die Seelen hinein,
Die Menschen des Leids zu entgiften.

Wenn ich in fernere Tage schau,
Dann seh ich dich strahlend erwachen;
In allem Scharfen auf Gott vertrau,
Dann wächst aus dem Volk, aus Flur und Au'
Von selbst das glückliche Lachen.

Und wir aus dem Reich, wir helfen dir gern
Den Faden des Glückes zu spinnen;
Damit auch dies Land, der Heimat so fern,
Vertrauend auf Deutschland und seinen Stern,
Kann Brot und Freude gewinnen.

Karl Kurz

(Minsker Zeitung, — 1942, 14-15 Juri)

Пераклад

БЕЛАРУСІ

Краю між рэкаў, вясенны пажар
Цябе ахапі і трывае.
Ня даў табе хлеба твой шэры папар,
Арагаму й жнеям быў плёнам злы чар, —
Чар съмерці, што сэрца ня мае...

На ўсход адыйшла яна... Ветры вясны
Табой страсанулі... у полі
Зноў песыць зямлю тваю рукі жанчын,
Жыцьцё расыцьвігае, народ баразыніць
Ральлю пад шчаслывую долю.

У лясах тваіх сонца праменьне пляце
І золата съцеле ў хвайніах.

Зноў ціхай вясною съмяеща твой дзень,
І грэе настылья душы людзей,
Агрутыя злом успамінаў.
Стаю, пазираю ў прышласць даль,
І бачу тваё расцвітанье.
І бачу, як творыш ты, чую амаль,
Як сэрцы народу твойго, як ральля, —
Съмяоща і радасцю звязошь.

А мы із Нямеччыны ў новыя дні
Ткаць шчасце табе дапаможам,
Бы ўрэшце і ў гэтым, далёкім краі,
Што зь верай пры нашым народзе стаіць,
Досьць радасці ў хлеба меў кожны.

Карл Курц

(? Беларуская газэта ў Беластоку, 1942, 19 ліпеня)
Перадрук тэкстаў з архіву А. Шукелойца.

³ Стар. 121. Валеры Буйвал. А дзе ж тыя ваяры? — „Беларускія Ведамасыці”, — 2002, №5(45), с.4-5

⁴ Стар. 134. „Наша Ніва”, — 2002, 15 сакавіка.

ПАКАЗЬНІК АСОБАЎ

Абрамава Надзея — 78, 79, 86	Бартуль Яўген — 6
Абрамчык Мікола — 66, 85, 90-96 , 98, 100-103 ,
107, 111, 124	Бартуль Франціш — 6, 98
Адамовіч Антон — 7, 40, 44, 54, 55, 57, 59, 60,
64, 66, 69, 70, 73, 74, 79, 87, 98, 102, 115, 117-119	Беразоўскі — 77
Акінчыц Фабіян — 41, 81, 83-87 , 90	Бэрнштэйн — 119
Акула Кастусь — 76	Браун Ж. — 80
Альферчык — 82	Брудзюч Францішак — 63
Андрусішын Паўло — 126	Буйвал Валеры — 121
Андэрс — 6, 98	Булгак — 84, 85
Аніська Аўгэн — 35, 43	Булгак Ян — 84, 85
Анішчык — 92	Бураўкін Генадзь — 81
Антановіч — 72, 81, 109	Бусел Сяргей — 37, 39, 40, 41, 43, 44
Арлоў (Дзімітры) — 78	Бэйлін — 60
Арсеньева Наталья — 14, 58, 59, 69, 74, 87, 93,
131	Вайніловіч Эдвард — 61, 63
Арэхва Аркадзь — 55, 105	Васілёк Міхась — 74
Астроўскі Радаслаў — 6, 35, 41, 59, 71-73 , 80-84 ,
87-95 , 119	Васіль (уладыка) — 107, 117
Бабок — 31	Васькевіч Станіслав — 106
Багдановіч Максім — 14, 110, 126, 131	Вержбаловіч Барбара — 102
Багдановіч Вячаслаў — 43, 108	Вержбаловіч Галіна — 102
Багдановіч Глеб — 108	Віер Габрыель — 61, 104, 108
Бадунова Палута — 21	Вік Ганс — 87, 89
Бакунін (Міхайл) — 14	Вільгельм (каізэр) — 72, 89
Балай Іосіф — 105	Вітушка Міхась — 57, 82, 108
Баравы — 105	Віцбіч Юрка — 92
Барановіч Аляксандар — 12, 14, 17, 19, 43, 50	Войтэнка Сыціпан — 29, 30, 35, 106, 107
	Войтэнка Марыя — 35
	Вуйцікі — 32, 33, 34
	Гадлеўскі Вінцэнт — 25, 28, 36, 72, 73, 77, 79, 80,
83, 85, 87, 89, 90, 106
	Гадунец — 31

- Галушчанка – 47, 48, 49
 Галияк Леанід – 6, 7, 8, 89, 105, 115
 Ганько – 86
 Ганько Мікола — 86
 Гарошка Леў — 80
 Гарун (Алесь) – 69, 106
 Генюш Лариса – 5, 92, 94, 97, 101, 102
 Германовіч (Язп) — 29
 Гершанок — 60
 Гімлер — 68
 Глінські Кастусь – 6, 34
 Глякоўскі Станіслаў – 28, 63, 64, 65
 Годбэрг – 74, 78, **79-83**, 87, 88, 92, 93
 Грабінскі Баляслав — 114
 Грамс — 12
 Гро Антуан-Жан – 121, 126
 Грубэ Аляксандар — 110
 Грыб Тамаш – 21, 43, 127
 Грын — 117
 Грынкевич Станіслаў — 94
 Грынявіцкі (Ігнат) — 101
 Грышкевич Францішак — 44
 Жук-Грышкевич Вінцэнт – 98, 100, 102
 Гутырчык (Сяргей) – 118, 119
 Гуцька-Дудзіцкі (Уладзімер) – 59, 60, 84, 85
 Дадэрка Якуб — 64
 Данілюк Хведар — 107
 Данчык — 126
 Дарашэвіч — 119
 Даоскевіч Адам — 25, 37
 Дубейкоўскі Лявон — 36
 Дубоўка Уладзімер — 54
 Дучыц — 64
 Дэмбінскі Гэнрых – 12, 17
 Джарданія – 91, 100
 Джэвіц Джэкаў — 117
 Дзянісій — 106
 Езавітаў Кастусь – 21, 27
 Ермалковіч — 37
 Ермачэнка Іван — 59, 68, 72, 74, 77, **79-82**
 Жыдко — 90
 Жылка Ўладзімер — 125
 Забойда-Сумілкі Міхась – 31, 37
 Заксаў — 115
 Залкінд Эма — 35
 Запруднік Янка – 77, 118, 119
 Захарка Васіль — 89, 90, 92, 94, 95, 101
 Заяц (Лявон) — 94
 Зубковіч — 84
 Іваноўскі Вацлаў — 65, 68, 70, 71, 79, 80, 82, 83,
 115, 116
 Ігнатовіч Зянон — 64, 71, 84
 Ігнатоўскі (Усевалад) — 70
 Ільяшовіч Хведар – 7, 74
 Каганец Карусь — 61
 Кажан Віталь — 98
 Казлоўскі Ул. – 84, 85, 87, 88
 Калечыц — 82
 Каліноўскі (Кастусь) – 14, 125, 126
 Калодка (Аляксандар) — 64, 76
 Калубовіч Яўген – 87, 88, 92, 93, 109
 Камінскі – 70, 71
 Канвіцкі Тадэвуш – 19
 Кандыбовіч Сымон – 87, 92, 98
 Карапенка Мікола — 87
 Кармілкін Уладзімер — 123
 Кароль Леанід — 62
 Кароль Усевалад – 33, 62, 108
 Касмовіч Зыміцер — 57, 59, 82
 Касцюшко (Тадэвуш-Андрэй) — 129
 Касяк Іван – 92, 105, 106, 111
 Катковіч Анэля – 35, 109
 Каханоўская (Шабуня) Яніна – 43, 78, 92, 126, 127
 Кач — 117
 Кашмідар Эрвін – 20, 21, 35, 36
 Керанскі — 101
 Керзін Міхайл — 64, 67
 Кіпель Вітаўт – 71, 85, 119, 132
 Кіпель Яўхім – 88, 89
 Кіпель Зора — 57
 Клімай Фрол — 48
 Клімовіч Адольф – 25, 37
 Комар Анатоль – 70, 79, 108
 Косьцевіч — 39
 Краатц — 82
 Краўцоў Макар – 37, 39
 Краўчанка Пётр — 81
 Крыдль — 33
 Крычынскі — 8
 Кубэ Вільгельм – 67, 68, 69, **71-74, 76-83**, 87, 88,
 106
 Куліковіч Мікола — 111
 Купала Янка – 10, 125, 126
 Курц Гайнрых – 66, 67, 82
 Курц Карл — 73
 Сокал-Кутылоўскі – 88, 89
 Кушаль Францішак – 56, 59, 60, 72, 74, 76, 79, 87,
 91, 98, 106, 118, 119, 127
 Кушаль Уладзімер — 87
 Кушнер Іаан – 105
 Кэпэль — 44
 Лакуцьеўскі Антон – 12, 19
 Лапіцкі Мікалай — 105
 Ластоўскі Вацлаў – 60, 61, 132
 Левін — 119
 Лёзз — 68
 Ліманоўскі Янка – 65, 82, 92, 102, 112
 Ліс Арсен — 34
 Ліхтэн – 116, 117, 119
 Лофтус Джон — 118
 Лукасінскі Валер’ян — 19
 Лукашук Але́сь — 103
 Лукашэнка (Аляксандар) – 86, 88, 131, 133
 Луцкевічы (братьи) – 14, 15, 95, 125, 127

- Луцкевіч Антон — 36, 37, 39, **41- 43**, 45, 84, 125,
 126
 Луцкевіч Іван — 16, 125, 126
 Луцкевіч Лявон — 62
 Луцкевіч Ян — 125
 Луцкевіч Стэфан — 125, 126
 Луцкевіч Амілля — 125, 126, 127
 Луцкевіч (Лычкоўская) Соф'я — 125, 126, 127
 Любачка (Іван) — 95
 Лявіцкі — 101
 Ляўша Фэрдынанд — 34
 Мазанік (Алена) — 69
 Малец (Дзяніс) — 64
 Малецкі Язэп — 26
 Мамонька — 21
 Маракоў (Валеры) — 80
 Мартас — 106
 Марцінкоўскі — 7
 Матусевіч Алесь — 55, 86
 Махонька — 27
 Мікула — 74
 Мілоць Марыя — 36
 Мінцэвіч Казімір — 10
 Мірановіч (Пётра) — 100, 131
 Святаполк-Мірскі Базыль — 101, 102
 Міхайлоўскі — 60
 Рак-Міхайлоўскі (Сымон) — 40, 84, 132
 Монтвій — 27
 Мушинскі Казімір — 20, **28-30**, 33, 37
 Мэльсіхадэк — 104
 Набагеў (Уладзімер) — 59
 Навумчык Сяргей — 133
 Найдзюк Язэп — 106, 107
 Напалеён (Банапарт) — 121
 Наркевіч Єтка — 19
 Нарко Фелафей — 106, 107
 Нарушвіч Станіслаў — 26
 Новікаў (Іван) — 70
 Нюнька Хведар — 80
 Нямцэвіч Юльян — 129
 Окрасо — 15
 Пазьняк Ян — 20, 21, **24-27**, 30, 37, 43, 132
 Пазьняк Марыя — 26, 27
 Пазьняк Стась — 26
 Пазьняк Галіна — 19
 Пазьняк Вікторыя — 27
 Панціевіч Вацлаў — 26, 31
 Панцелеймон — 105, 106, 107
 Панцялей — 103
 Паўлаў — 57
 Пашкевіч Валянціна — 35
 Пецюковіч Мар’ян — 10, 28, 29, 35, 36
 Пецюковіч Бенедыкта — 9, 10
 Пісьлевіч Станіслаў — 62
 Пракулевіч — 39, 40, 94
 Прышчэпаў — 53
 Пугачоў Міхаіл — 132
 Пушча Язэп — 76
 Пятлюра (Сымон) — 100
 Пятроўскі Міхаіл — 10
 Рагуля Барыс — 55, 59, 72, 80, 89, 98
 Рагуля Міхась — 59
 Радзівіл Магдалена — 29
 Рапэцкі Якуб — 115
 Родзька Усевалад — 55, 57, 59, 89
 Руднік Ганна — 102
 Русак Васіль — 39
 (2) Русак Васіль — 77
 Рыгель — 109, 111
 Рыдлеўскі Лявон — 95
 Рэмарк (Эрых Марыя) — 16
 Сабалеўскі Юры — 81, 83, 87, 108
 Савенак Лявон — 55, 57, 64, 65
 Сажыч Язэп — 55, 59, 98
 Саковіч Юльян — 47, 57, 72, 73, 75, 76, **79-81**, 85,
 105, 106, 127
 Сергій — 107
 Сергіевіч — 36
 Сергіевіч Пётра — 63, 64, 65
 Сёмуха Алеся — 80
 Сікорскі Аляксандар — 11, 17, 49
 Сільвановіч Аляксандар — 32, 124, 129
 Сінкевіч Алесь — 55, 87
 Сіповіч Часлаў — 29, 117
 Скарына (Францішак) — 6, 21, 102
 Скарынчыкай — 84
 Скірмунт (Раман) — 72
 Скурат (Яхім) — 87
 Смаршчок (Бярозка) Мітрафан (Мацьвей) — 21,
 27, 29, 43, 77, 80
 Сокалаў-Воюш Сяргей — 103
 Стагановіч — 98
 Сталаю́ А. — 13
 Станевіч Вітальд — 19, 32, 33, 42
 Станевіч Рэсцітут — 19
 Станкевіч Станіслаў — 28, 34, 35, 98, 102, 111,
 117-119
 Станкевіч Янка — 7, 35, 36, 95, 106, 111, 112, 115
 Станкевіч Адам — 20, 25, 27, 28, 30, 31, **35-37**, 40, 42
 Сташынскі Ян — 11
 Стэцкевіч — 35
 Сукержыс Якаў — 45
 Сурвіла Івонка — 8
 Сурвіла Янка — 8
 Сухая Ганна — 115
 Сэлех (Вячаслаў) — 93
 Сэнюк Часлаў — 19
 Сяднёу (Міхась) — 74
 Сямёнаў Дзіма — 62
 Такарэвіч Пётра — 53
 Тамашчык Уладзімер — 107
 Тамашэвіч — 12
 Танк Макім — 28, 29, 30
 Тарашкевіч (Браніслаў) — 10, 35, 42, 83, 84, 132

Татарыновіч (Пётра) — 28
Тумаш Вітгут — 7, 29, 30, **34-36**, 54, 55, 57, 60, 61,
65, 70, 72, 81, 82, 85, 114, 116, 118
Туронак Юры — 77, 81, 134
Тышына Анатоль — 64
Уласаў Аляксандар — 43
Фелафей — 103, 106, 107
Фінкоўскі Уладзімер — 61, 79, 104
Хаес Яўхім — 33, 45, 47, 48
Хвораст Янка — 35
Цынцадзэ — 91
Цывікевіч (Аляксандар) — 94, 95, 98, 132
Цэрэтэлі — 91
Чапская — 11
Чапскі — 9, 11, 12, 47
Чарнавіл Вячаслаў — 132
Чарноў Віктар — 101
Чарнэцкі Антон — 11
Чарнэцкі Мікола — 14, 41, **43-45**, 127
Шабуня Аляксандар — 126
Шабуня Антон — 126
Шастакоў — 60

Шкялёнак Мікола — 25, 36, 83, 85, 88, 106, 111
Шлегель — 79, 84
Шпакоўскі Кастусь — 126
Шукелойць Базыль — 9
Шукелойць Антон (бацька) — 9
Шутовіч Ян — 25, 28
Шутовіч Марыя — 37
Шутовіч Вэрця — 37
Шчаглоў Мікола — 84, 93
Шчакаціхін Мікола — 66
Шчорс Мікола — 92, 114
Шчорс Ігар — 35, 76, 106
Шчэпановіч — 14, 16
Шчэцька Васіль — 77
Шырма Рыгор — 27, 31, 32, 34, 35
Шыпіла (Браніслаў) — 10
Эрэнкрайц — 34
Юрда — 106
Якавіцкі — 33
Ялбжыкоўскі — 25
Ясько Даніла — 7

ІЛЮСТРАЦЫІ

1. Антон Шукелойць (Першая старонка вокладкі), (фота А. Сільвановіча)
2. Антон Шукелойць (фота З. Пазьняка, 1997 г.)
3. Леанід Галяк (рэпрадукцыя)
4. Антон Шукелойць (фота З. Пазьняка)
5. Бацька Антона Шукелойца (таксама Антон) і маці Бенедыкта ля старой прадзедаўскай хаты, пабудаванай яшчэ ў XVIII стагоддзі. Здымак пэрыяду 1-й Сусветнай вайны.
6. Вынятак мэтрычнага запісу з кнігі хрышчэння Журанскага касцёла.
7. Ашмяны, цэнтар. 2002 год. (Фота А. Сталацьера)
8. Умоўная (сымвалічная) маёла братоў Луцкевічаў на Росах у Вільні. (Фота З. Пазьняка)
9. Іван Луцкевіч, 1905 г.
10. Аляксандар Барановіч. 1938 г. (выкладроўка)
11. Антон Шукелойць. 2001 г. (Фота З. Пазьняка)
12. Старонка з польскага вайсковага білету А. Шукелойца.
13. Прафэсар Эрвін Кашмідар (выкладроўка)
14. Вільня. 2000 г. Катэдральны пляц (фота З. Пазьняка)
15. Вільня. 2000 г. Вострая Брама (фота З. Пазьняка)
16. Ян Пазьняк. 1938 г. (фотаграфіка). Замардаваны рускімі бальшавікамі ў 1939 г. Верагодна — у Курапатах.
17. Янка Пазьняк, ягоная жонка Марыя і малодшая дачка Галіна ў рэдакцыі „Беларускай Крыніцы”. Вільня, сярэдзіна 1930-х гг.
18. Кастусь Езавітаў (фота 1920-х гг.)
19. Прафэсар Казімір Мушынскі (справа) у час этнографічнай экспедыцыі са студэнтамі па Беларусі.
20. Мітрафан (Мацвеев) Смарничок (Бярозка). 1938 г. (выкладроўка)
21. Максім Танк. 1937 г.
22. Вежа касцёла съятога Яна на ўніверсітэце. Вільня. 2001 г. (фота З. Пазьняка)

23. Са сцягам у руках. (фота А. Сільвановіча)
24. Група студэнтаў гуманістычнага факультэту Віленскага ўніверсітэту (1936—1938 гг.), што належылі да „Беларускага Студэнцкага Саюзу”. Зылева направа 1-ы рад: Валянціна Пашкевіч (Жукоўская), Марыя Мілоч, прафесар Эрбін Кашмідар, Эма Залкінд (гісторык, габрэйка), доктар Янка Станкевіч (лектар беларускай мовы). 2-гі рад: Антон Шукелойць, Марыя Войтана, Янка Хвораст (філэлаг), Анэля Каткевіч (гісторык), Станіслаў Станкевіч, Мар'ян Пяцюковіч (этнограф).
25. Вільня. 2001 г. Базылянскія муры (фота З. Пазньяка)
26. Вільня. 2001 г. Вулічка (фота З. Пазньяка)
27. Ксёндз Адам Станкевіч
28. Мікола Чарнэцкі. 1938 г. (выкладроўка)
29. Антон Луцкевіч (выкладроўка)
30. Група беларускіх эсэраў. 1938 г. Зылева направа: Аляксандар (Аляксандравіч) Барановіч (студэнт права), інжэнер Сяргей Бусел, Антон Шукелойць, Аўгэн Аніська (студэнт права, рэдактар „Золаку”), доктар Мікола Чарнэцкі (доктар гісторыі Карагаўскага ўніверсітэту ў Празе; пасля Тамаша Грыба — лідэр беларускіх эсэраў і ідэолаг), доктар Мітрафан (Майцвей) Смаршчок (на эміграцыі — паэт Анатоль Бярозка; жыве ў ЗША ў штаце Мініаполіс).
31. Панарама Вільні. 2001 г. (фота З. Пазньяка)
32. Савецкі прафсаюзны білет А. Шукелойца.
33. Савецкі ваенны білет А. Шукелойца
34. Антон Адамовіч, красавік 1991 г. (фота З. Пазньяка)
35. Удвары старога Менска. 1942 г. Зыезд „Самапомачы”. Рада „Самапомачы”
36. Францішак Кушаль (здымак на эміграцыі)
37. Наталья Арсеньева. 1943 г.
38. Ля Беларускага музею ў Менску, 1943 г. Зылева направа: Лявон Луцкевіч, Леанід Кароль (нахаваны ў Вільні), Дзіма Сямёнаў, Антон Шукелойць (дырэктар), вартаўнік музею Станіслаў Післьевіч (перахоўваў беларускія абразы ў дрываотніку, калі бальшавікі выкінулі іх з музею перад вайной), Усевалад Кароль.
39. Пасьведчанне загадчыка Менскага Гістарычнага Музею, 1941 г.
40. Касьцёл Сымона і Алены („Чырвоны касьцёл”) за часы нямецкай акупацыі.
41. Янка Ліманоўскі, 1944 г. (выкладроўка)
42. Менск, 1941-1943 гг. Бернардынскія муры і гандлёвыйя крамы (фота Г. Куртца)
43. Менск, 1941-1944 гг. Онэрны тэатр (Паводле М. Керзіна — „рэпліка Калізэю”).
- 44-45. „Аўсвайс” А. Шукелойца, 1944 г.
46. Вінцент Гадлеўскі (выкладроўка)
47. Юльян Саковіч, 1942 г. (выкладроўка)
48. Першая арганізацыя „Саюзу Беларускай Моладзі” ў 1941 г. Першая зылева ў другім радзе Надзея Абрамава, пасярэдзіне — айцец Уладзімер Фінкоўскі.
49. Менск пасля вайны. (Фота Ж. Браўна, 1947 г.)
50. Ул. Казлоўскі
51. Магіла Яна Булгака на Паванзкоўскіх могілках у Варшаве, 2002 г. (фота З. Пазньяка)
52. Рэдакцыя „Менскай (Беларускай) газеты”, 1943 г. У першым радзе зылева направа: Ул. Казлоўскі, Наталья Арсеньева, Алеся Сінкевіч; другі рад: Уладзімер Кушаль (сын Ф. Кушала), Антон Адамовіч, Мікола Карапенка.
53. Мандат на Кангерэс БЦР
54. Пропуск у тэатр
- 55-56. Беларускае Культурнае таварыства, 1944 г., Менск (Неафіцыйнае Міністэрства Культуры ў БЦР). Здымак 1, зылева направа: Антон Шукелойць (аддзел краязнаўства), Юрка Віцьбіч (рэдактар газэты „Узвышша”), Яніна Каханоўская (Шабуня), Янка Ліманоўскі,

- Анішчык (заг. Аддзелу пропаганды). Здымак 2: кампазытар Мікола Шчаглоў (Куліковіч), Натальля Арсеньнева, Сэлех (намесьнік старшыні), Яўген Калубовіч (старшыня).
57. Марка БНР (павялічана)
 58. Марка БНР (павялічана)
 59. Прэзыдэнт Рады БНР Мікола Абрамчык
 60. Ларыса Геніюш (1940-я гг.)
 61. Парыж ноччу, 1998 г. (фота З. Пазьняка)
 62. Прэзыдэнт Рады БНР Вінцэнт Жук-Грышкевіч (рэпрадукцыя з карціны П. Мірановіча, алей)
 63. Князь Базыль Святаполк-Мірскі
 64. Дом Рады БНР у Менску (выява на паштовай марцы БНР)
 65. Са сцягам у руках. (фота З. Пазьняка)
 66. Беларуская аўтакефальная царква ў Кліўлендзе (ЗША), 1996 г. (фота З. Пазьняка)
 67. Беларуская аўтакефальная царква ў Брукліне на „Атлянтык Эвеню”, 401; 1999 г. (фота З. Пазьняка)
 68. Гэхштат (Гёхштэт). Замак, куды ў 1944 годзе былі звывезеныя зборы і экспанаты Беларускага музею ў Менску.
 69. Скульптура (блост) Максіма Багдановіча працы Аляксандра Грубэ (танаўаны гітс), якая знаходзілася ў Беларускім Культурным таварыстве (Дом Рады БНР). Пасля вайны не захавалася. (Выкладроўка)
 70. А. Шукейць, 2-я палова 1940-х.
 71. Янка Станкевіч (1938 г., выкладроўка)
 72. Зала ў беларускім культурным цэнтры „Полаўц” у Кліўлендзе (ЗША), 2000 г. (фота З. Пазьняка)
 73. Баліслаў Грабінскі (хадэцыя)
 74. А. Шукейць, 1970-я гг.
 75. Станіслаў Станкевіч (1938 г., выкладроўка)
 76. А. Шукейць, 2002 г. (фота З. Пазьняка)
 77. Беларуская дэманстрацыя ў Нью-Ёрку, 1998 г. (фота З. Пазьняка)
 78. Жнівень 1991 г. Беларуская нацыянальная рэвалюцыя (фота Ул. Кармілкіна)
 79. Прэзыдэнт Мікола Абрамчык выступае пад Бел-Чырвона-Белым Сцягам. 1960 г. (фота А. Сільвановіча)
 80. Сям'я Луцкевічаў. 1905 г. Стаяць: Кастусь Шпакоўскі (далёкі сваяк), Амілія (Эмілія) Луцкевіч (Шабуня), Антон Луцкевіч; сядзяць: Зоф'я Луцкевіч, Дзіня (далёкая сваячка, bona), Іван Луцкевіч
 81. Амілія Шабуня (Луцкевіч) з малой Янінай Шабуняй (Каханоўскай). 1911 г.
 82. Зоф'я Луцкевіч (з дому Лычкоўская). Маці братоў Луцкевічаў. (Фота 1880-х гг.)
 83. Беларуская дэмансстрацыя каля ААН, 1997 г. Нью-Ёрк
 84. На беларускай выставе ў Беларускім Цэнтры ў Саўт-Рывэрз (Нью-Джэрзі), 1998 г.. (Фота А. Сільвановіча)
 85. Натальля Арсеньева (рэпрадукцыя з карціны П. Мірановіча, алей)
 86. Са Сцягам (фота З. Пазьняка)
 87. Пагоня
 88. З групай новай эміграцыі
 89. Родны парог (выкладроўка і рэстаўрацыя)